ANADOLU ÜNİVERSİTESİ

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

III. Lisansüstü Eğitim Sempozyumu

Lisansüstü Eğitimde Sorunlar
ve Çözüm Önerileri
17-20 Ekim 2007

BİLDİRİLER

ESKİŞEHİR 2007

MARMARA ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALINDA YAPILMIŞ OLAN YÜKSEK LİSANS TEZLERİNİN KONU ALANI VE ARAŞTIRMA MODELİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Oya RAMAZAN
Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi ABD.
Öğretim üyesi
oramazan@marmara.edu.tr

Gülçin GÜVEN
Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi ABD.
Araş. gör.
gulcinm@marmara.edu.tr

Kadriye EFE
Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi ABD.
Öğr. gör.
ekadriye@marmara.edu.tr

Bilimsel gelişimin sağlandığı kurumların başında gelen üniversitelerin önde gelen iki görevi bilim üretmek ve bilim yaymaktır. Bilim üretmede lisansüstü programların çok önemli bir rolü vardır. Çağdaş üniversitenin önemli bir görevi olan lisansüstü öğretim, özellikle ülke sorunlarının çözümlenmesine yönelik araştırma yapmada ve ülke kalkınmasında gerekli olan yüksek nitelikli insan gücünü (öğretim üyesi, bilim insanı ve araştırmacı) yetiştirmede önemli bir role sahiptir (Karakütük, 2002). Lisansüstü öğretim, "lisans öğretimine dayalı yüksek lisans ve doktora öğretimi ile sanat dallarında yapılan sanatta yeterlik çalışması ve bunların gerektirdiği eğitim, bilimsel araştırma ve uygulama etkinliklerinden oluşur" (Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği, Madde 2). Lisansüstü öğretim; bir alanda derinlemesine çalışarak, lisans öğretiminden daha üst düzeyde bilgi ve etkinliğe sahip yüksek ihtisas gücünü yetiştiren bir öğretim programıdır (Çakar, 1997).

Tosun (1997), lisansüstü öğretim programları ve özellikle doktora programlarının amaçlarını, kişilere bağımsız araştırma yapma, bilimsel olayları geniş ve derin bir bakış açısı ile irdeleyerek yorum yapma ve yeni sentezlere ulaşmak için gerekli adımları belirleme yeteneği kazandırma olarak tanımlamaktadır. Lisansüstü eğitim çalışmaları, bireylerin derslerde edindikleri kuramsal bilgileri kullanarak bilime yenilik getirme, yeni bir bilimsel yöntem geliştirme yada bilinen bir yöntemi yeni bir alana uygulama amacıyla yapılan tez çalışmaları ile son bulur. Tez çalışmalarında konu, genellikle bireyin ilgisi doğrultusunda ve danışmanı tarafından yapılan yönlendirmeler ile belirlenmektedir.

Hazırlanan bir tezin bilime yenilik getirme, yeni bir bilimsel yöntem geliştirme, bilinen bir yöntemi yeni bir alana uygulama ve benzeri özellikleri taşıması gerekmektedir. Bilimsel bir araştırma niteliğinde yapılması gereken bu tezlerin amacı bilinmeyen bilgilere ulaşmak, bir problemi ortaya koymak ve bunun çözüm yollarını bulmak olarak özetlenebilir.

YÖNTEM

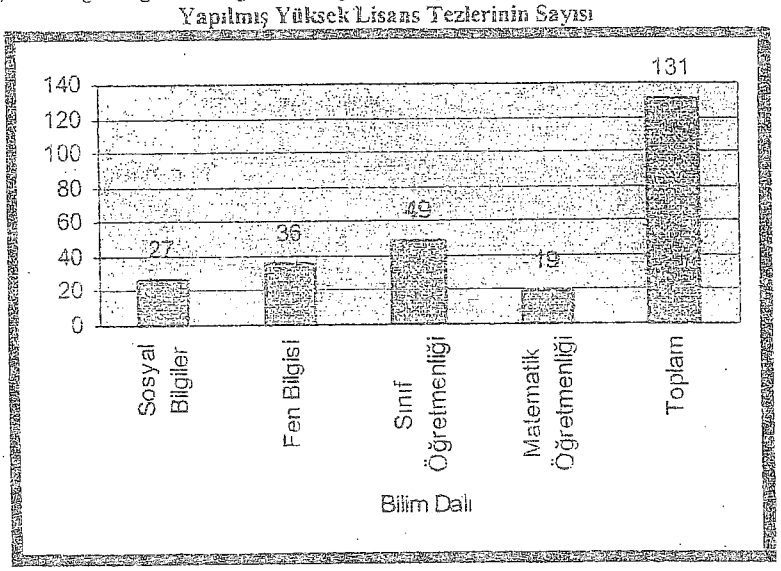
Tarama modelinde yapılan bu çalışmanın amacı, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde 2000–2006 yılları arasında Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, Fen Bilgisi Öğretmenliği, Matematik Öğretmenliği ve Sınıf Öğretmenliği bilim dallarında yapılmış olan yüksek lisans tezlerini konu alanları

ve araştırma modelleri açısından incelemektir. Bu bağlamda, adı geçen dört farklı bilim dalına ait Marmara Üniversitesi Merkez Kütüphanesinde bulunan toplam 131 tez incelenmiştir.

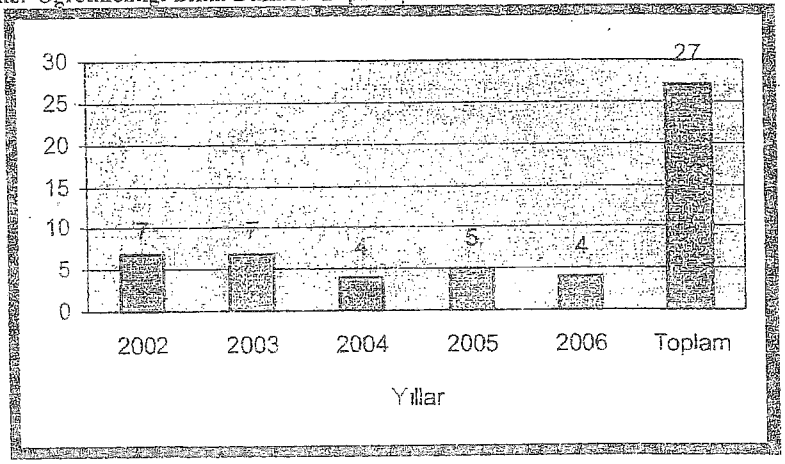
BULGULAR

Grafik 1 incelendiğinde, 2000–2006 yılları arasında en çok sayıda yüksek lisans tezinin (49) Sınıf Öğretmenliği bilim dalında yapıldığı; Fen Bilgisi Öğretmenliği bilim dalında yapılan tez sayısının 36, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bilim dalında yapılan tez sayısının 27, Matematik Öğretmenliği bilim dalında yapılan tez sayısının ise 19 olduğu görülmektedir.

Grafik 1.
Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde 2000–2006 Yılları Arasında Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, Fen Bilgisi Öğretmenliği, Sınıf Öğretmenliği ve Matematik Öğretmenliği Bilim Dallarında Yapılmış Yüksek Lisans Tezlerinin Sayısı

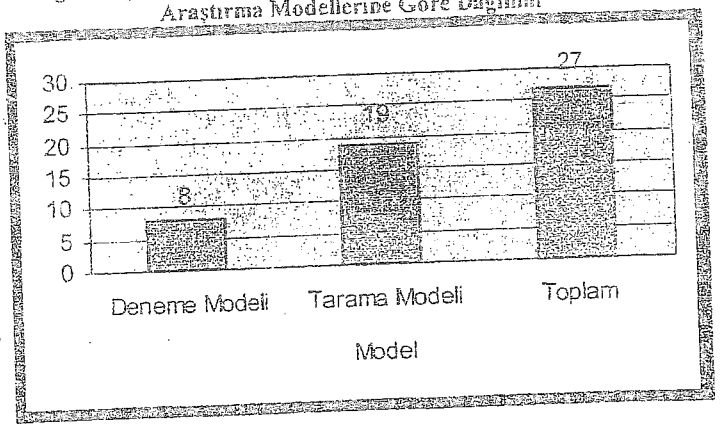

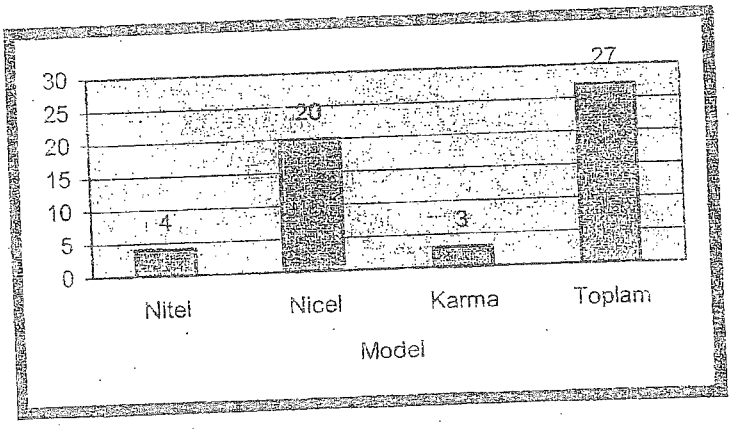
Grafik 2a.
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalında Yapılmış Yüksek Lisans Tezlerinin Yıllara Göre Dağılımı

Grafik 2a'ya bakıldığında Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bilim dalında yapılmış yüksek lisans tezlerinin 2002 yılında başladığı görülmektedir. 2002 ve 2003 yıllarında 7 tane tez yapılmasına karşın, daha sonraki yıllarda tez sayısının 4'e düştüğü saptanmıştır.

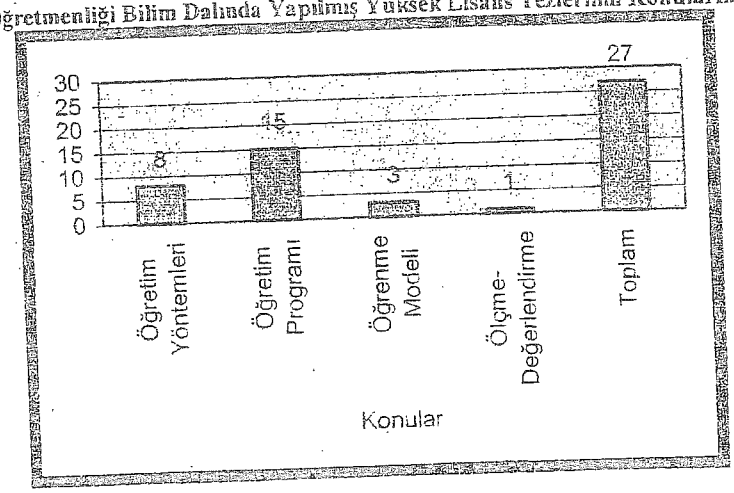
Grafik 2b.
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalında Yapılmış Yüksek Lisans Tezlerinin Araştırma Modellerine Göre Dağılımı

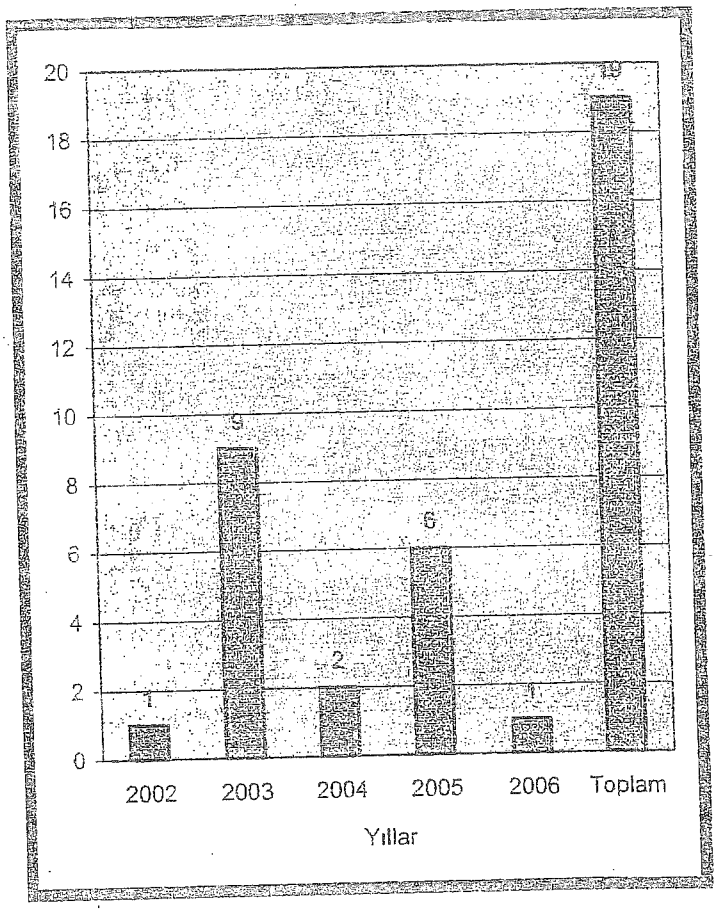
Grafik 2b'ye göre Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bilim dalında yapılmış olan 27 yüksek lisans tezinin 19'u tarama, 8'i ise deneme modelinde yapılmıştır. Bu tezlerin 20'si nicel araştırma iken, 4'ü niteldir; 3'ünde ise hem nitel hem de nicel yöntem birlikte kullanılmıştır.

Grafik 2c.
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalında Yapılmış Yüksek Lisans Tezlerinin Konularına Göre Dağılımı

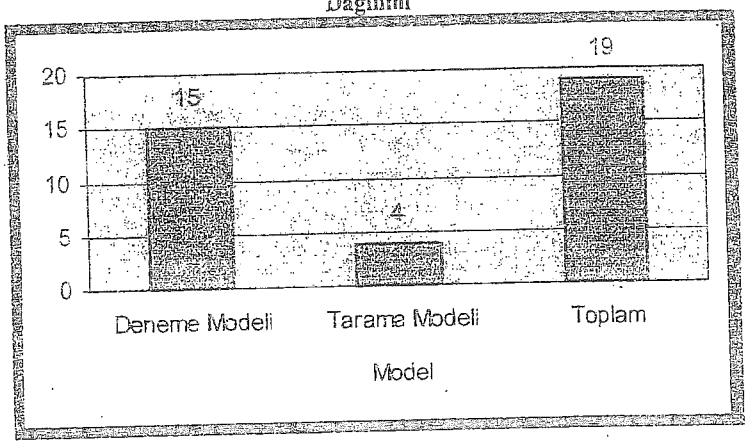
Grafik 2c'de de görüldüğü gibi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bilim dalında yapılmış olan tezlerin konuları 4 farklı başlık altında gruplandırılabilir. Buna göre; tezlerin 15 tanesi 'Öğretim Programı', 8 tanesi 'Öğretim Yöntemleri', 3 tanesi 'Öğrenme Modeli', 1 tanesi ise 'Ölçme-Değerlendirme' konularında yapılmıştır.

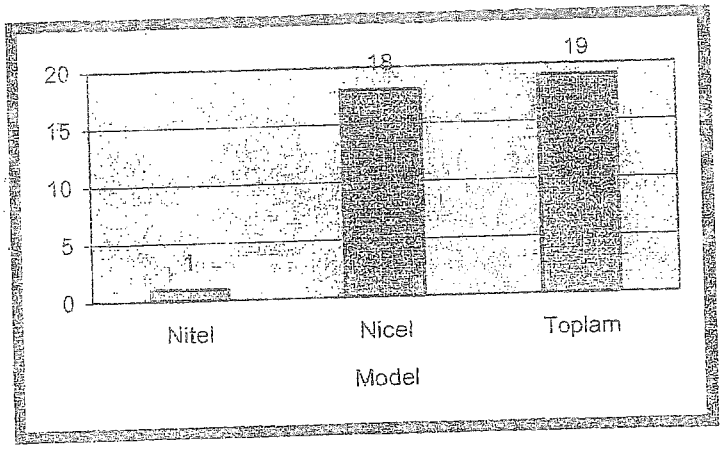
Grafik 3a.
Matematik Öğretmenliği Bilim Dalında Yapılmış Yüksek Lisans Tezlerinin Yıllara Göre Dağılımı

Grafik 3a'ya bakıldığında Matematik Öğretmenliği bilim dalında yapılmış yüksek lisans tezlerinin 2002 yılında başladığı görülmektedir. 2002 yılında yalnızca 1 tez yapılmışken, 2003 yılında tez sayısı (9 tane) en yüksek noktasına ulaşmıştır. Bu yıldan sonra tekrar düşüş görülmüştür: 2004 yılında 2, 2005 yılında 6 ve 2006 yılında 1 tez yapılmıştır.

Grafik 3b.
Matematik Öğretmenliği Bilim Dalında Yapılmış Yüksek Lisans Tezlerinin Araştırma Modellerine Göre Dağılımı

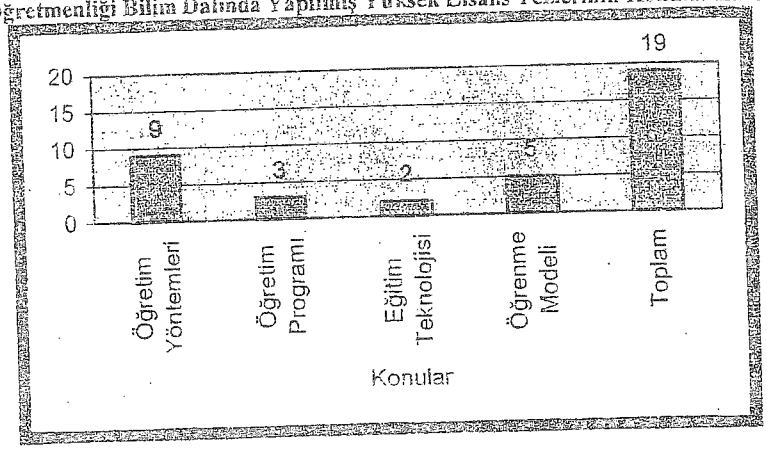

Grafik 3b'ye göre Matematik Öğretmenliği bilim dalında yapılmış olan 19 yüksek lisans tezinin 4'ü tarama, 15'i ise deneme modelinde yapılmıştır. Bu tezlerin 18'inde nicel, 1'inde nitel yöntem kullanılmıştır.

Grafik 3c.

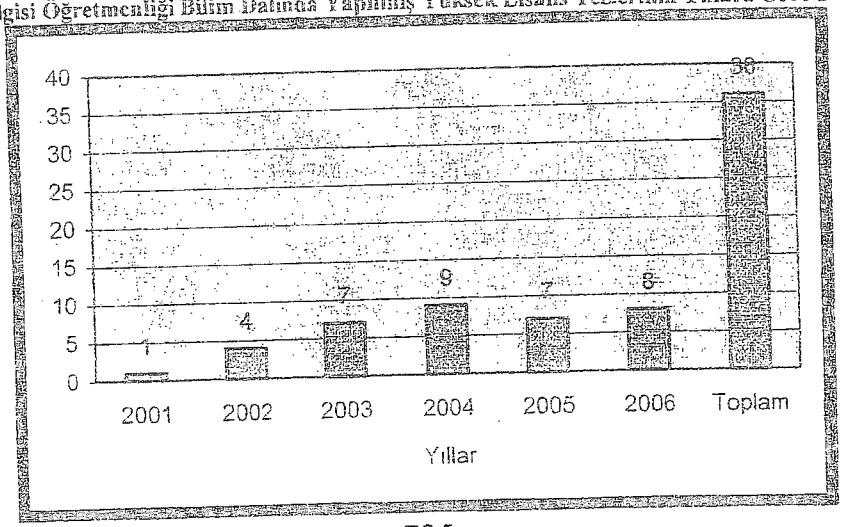
Matematik Öğretmenliği Bilim Dalında Yapılmış Yüksek Lisans Tezlerinin Konularına Göre Dağılımı

Grafik 3c'de de görüldüğü gibi Matematik Öğretmenliği bilim dalında yapılmış olan tezlerin konuları 4 farklı başlık altında gruplandırılabilir. Buna göre; tezlerin 3 tanesi 'Öğretim Programı', 9 tanesi 'Öğretim Yöntemleri', 5 tanesi 'Öğrenme Modeli', 2 tanesi ise 'Eğitim Teknolojisi' konularında yapılmıştır.

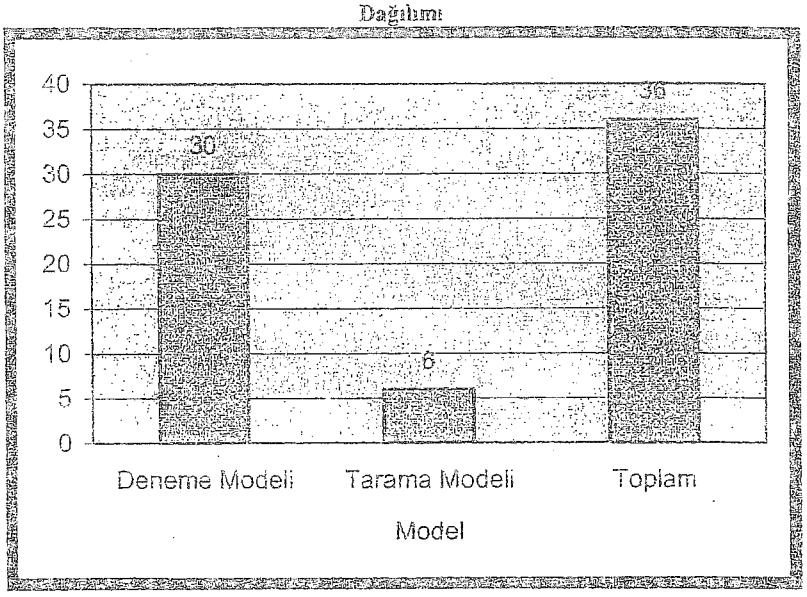
Grafik 4a.

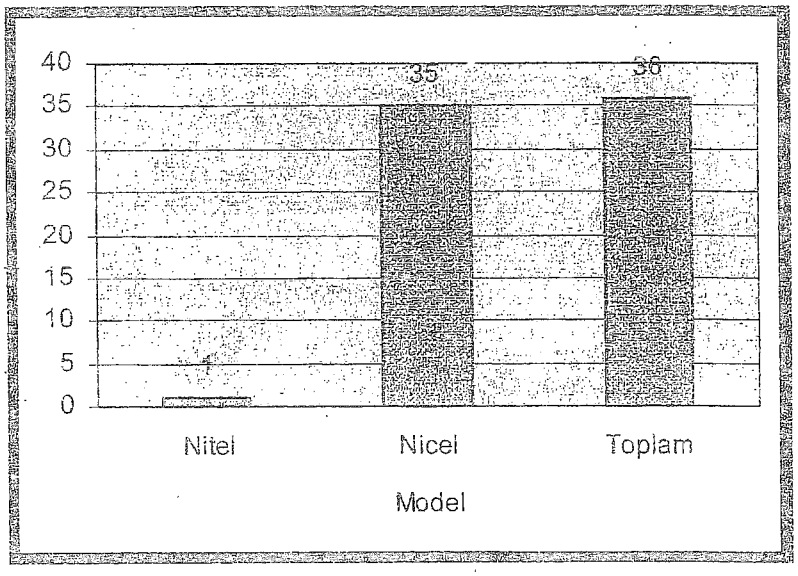
Fen Bilgisi Öğretmenliği Bilim Dalında Yapılmış Yüksek Lisans Tezlerinin Yıllara Göre Dağılımı

Grafik 4a'ya bakıldığında Fen Bilgisi Öğretmenliği bilim dalında yapılmış 36 yüksek lisans tezinin 2001 yılında başladığı ve sayısının da 2004 yılına kadar giderek artığı görülmektedir. 2004 yılında tez sayısı (9 tane) en yüksek noktasına ulaşmış, bir sonraki yıl 7'ye düşmüş, 2006 yılında ise 8'e çıkmıştır.

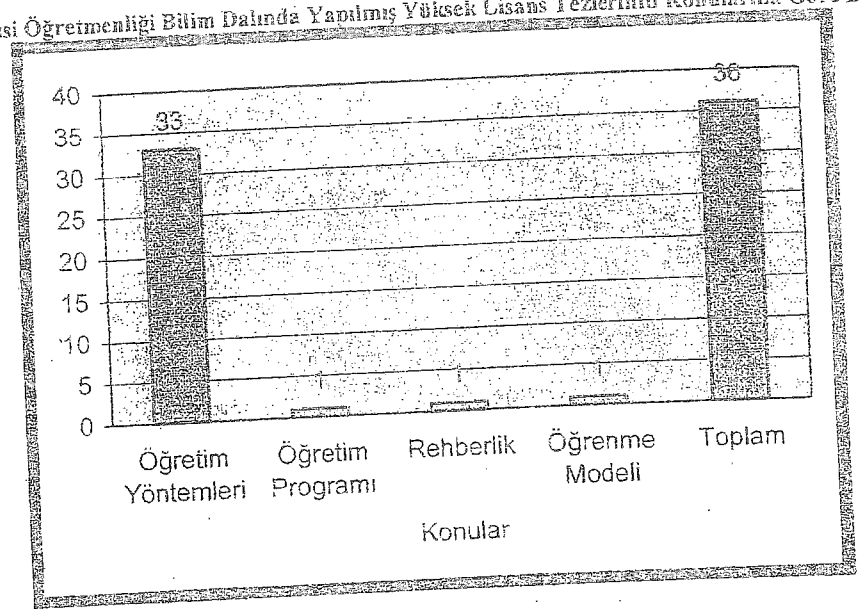
Grafik 4b.
Fen Bilgisi Öğretmenliği Bilim Dalında Yapılmış Yüksek Lisans Tezlerinin Araştırma Modellerine Göre Dağılımı

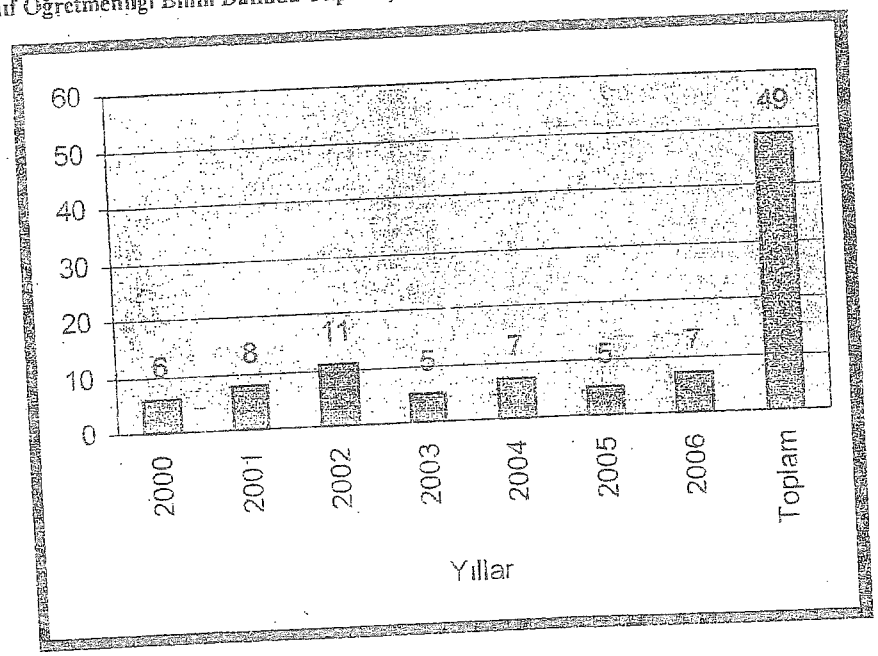
Grafik 4b'ye göre Fen Bilgisi Öğretmenliği bilim dalında yapılmış olan 36 yüksek lisans tezinin 6'sı tarama, 30'u ise deneme modelinde yapılmıştır. Bu tezlerin 35'inde nicel, 1'inde nitel yöntem kullanılmıştır.

Grafik 4c.
Fen Bilgisi Öğretmenliği Bilim Dalında Yapılmış Yüksek Lisans Tezlerinin Konularına Göre Dağılımı

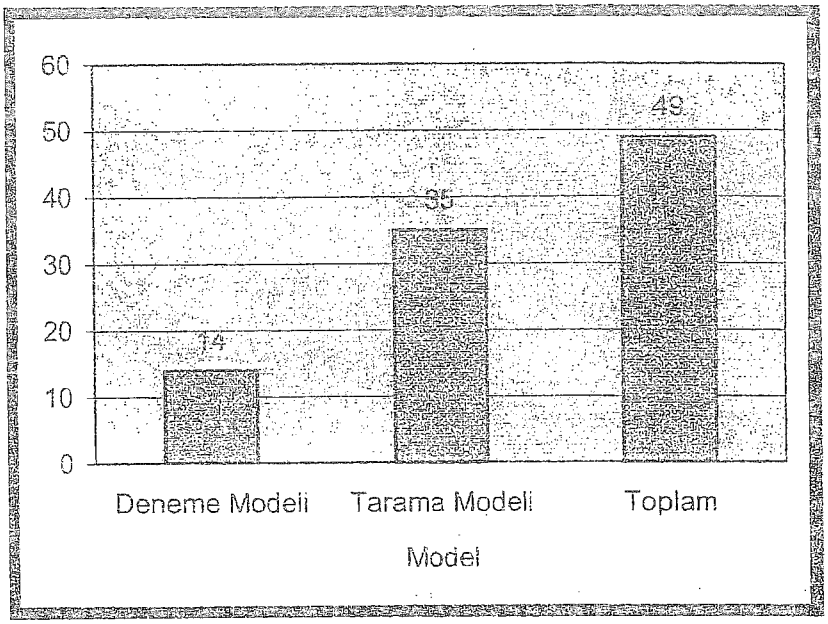
Grafik 4c'de de görüldüğü gibi Fen Bilgisi Öğretmenliği bilim dalında yapılmış olan tezlerin konuları 4 farklı başlık altında gruplandırılabilir. Buna göre; tezlerin 1 tanesi 'Öğretim Programı', 33 tanesi 'Öğretim Yöntemleri', 1 tanesi 'Öğrenme Modeli', 1 tanesi ise 'Rehberlik' konularında yapılmıştır.

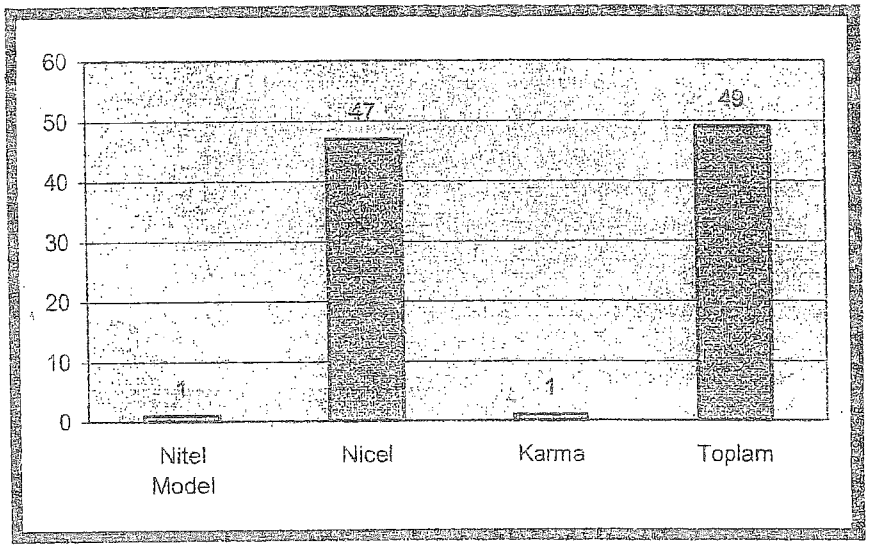
Grafik 5a.
Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalında Yapılmış Yüksek Lisans Tezlerinin Yıllara Göre Dağılımı

Grafik 5a'ya bakıldığında Sınıf Öğretmenliği bilim dalında yapılmış 49 yüksek lisans tezinin 2000 yılında (6 tez) başladığı ve sayısının da 2002 yılına (11 tez) kadar arttığı, daha sonra düştüğü görülmektedir. 2003 yılında 5, 2004 yılında 7, 2005 yılında 5 ve 2006 yılında 7 tez yapılmıştır.

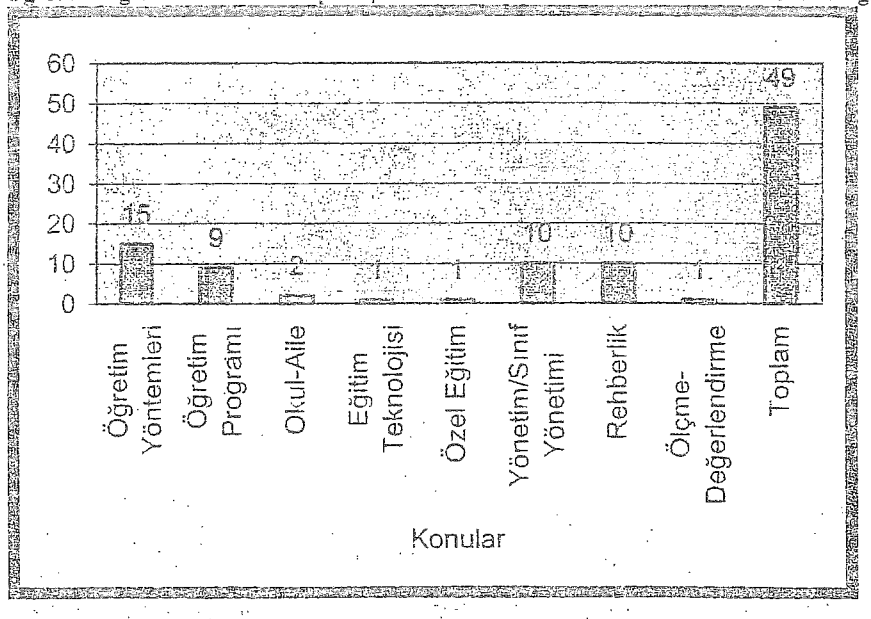
Grafik 5b.
Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalında Yapılmış Yüksek Lisans Tezlerinin Araştırma Modellerine Göre Dağılımı

Grafik 5b'ye göre Sınıf Öğretmenliği bilim dalındaki 49 yüksek lisans tezinin 35'i tarama, 14'ü ise deneme modelinde yapılmıştır. Bu tezlerin 47'sinde nicel, 1'inde nitel yöntem kullanılmıştır. Bir tez ise hem nitel hem de nicel yöntemle yapılmıştır.

Grafik 5c.
Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalında Yapılmış Yüksek Lisans Tezlerinin Konularına Göre Dağılımı

Grafik 5c'de de görüldüğü gibi Sınıf Öğretmenliği bilim dalında yapılmış olan tezlerin konuları 8 farklı başlık altında gruplandırılabilir. Buna göre; tezlerin 9 tanesi 'Öğretim Programı', 15 tanesi 'Öğretim Yöntemleri', 2 tanesi 'Okul-Aile', 1 tanesi 'Eğitim Teknolojisi', 1 tanesi 'Özel Eğitim', 10 tanesi 'Yönetim-Sınıf Yönetimi', 10 tanesi 'Rehberlik' ve 1 tanesi 'Ölçme-Değerlendirme' konularında yapılmıştır.

SONUÇ

- Bu çalışmada Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalına bağlı 4 bilim dalında 2000–2006 yılları arasında yapılmış olan toplam 131 tez konu alanı ve araştırma modelleri açısından incelenmiştir. Bu tezlerin 49 tanesinin Sınıf Öğretmenliği, 36 tanesinin Fen Bilgisi Öğretmenliği, 27 tanesinin Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ve 19 tanesinin ise Matematik Öğretmenliği bilim dalında yapıldığı saptanmıştır.
- Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ve Matematik Öğretmenliği bilim dallarında ilk tezler 2002 tarihli iken, Fen Bilgisi Öğretmenliği bilim dalında ilk tez 2001, Sınıf Öğretmenliği bilim dalında ise ilk tez 2000 tarihlidir.
- Tezler araştırma modeli açısından incelendiğinde şu sonuçlara ulaşılmıştır: Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bilim dalındaki 27 yüksek lisans tezinin 19'u tarama, 8'i deneme modelinde; Matematik Öğretmenliği bilim dalındaki 19 yüksek lisans tezinin 4'ü tarama, 15'i deneme modelinde; Fen Bilgisi Öğretmenliği bilim dalındaki 36 yüksek lisans tezinin 6'sı tarama, 30'u deneme modelinde; Sınıf Öğretmenliği bilim dalındaki 49 yüksek lisans tezinin 35'i tarama, 14'ü deneme modelinde yapılmıştır. İncelenen toplam 131 tezin 67'si deneme, 64'ü tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Bu sayılar birbirine çok yakın olmakla birlikte Fen Bilgisi Öğretmenliği ve Matematik Öğretmenliği bilim dallarındaki tezlerin ağırlıklı olarak deneme modelinde, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ve Sınıf Öğretmenliği bilim dallarındaki tezlerin ise ağırlıklı olarak tarama modelinde yapıldığı görülmektedir.
- Bu araştırmada elde edilen bir başka sonuca göre; toplam 131 tezin 120 tanesinde nicel yöntem kullanılırken, sadece 7 tanesinde nitel yöntem kullanılmıştır. 4 tezde ise hem nitel hem de nicel yöntem birlikte kullanılmıştır. Nitel yöntemi en fazla kullanan bilim dalı Sosyal Bilgiler Öğretmenliğidir.
- Bu araştırmada incelenmiş olan 131 yüksek lisans tezi konu alanı açısından ele alındığında şu sonuca ulaşılmıştır: Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, Matematik Öğretmenliği ve Fen Bilgisi

Öğretmenliği bilim dallarında yapılan tezler 4 farklı konu başlığı altında gruplandırılabilmektedir. Bu konu başlıklarının 3 tanesi (Öğretim Programı, Öğretim Yöntemleri, Öğrenme Modeli) bu üç bilim dalında da aynıdır. Bunların dışında Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bilim dalındaki bir tez 'Ölçme-Değerlendirme', Matematik Öğretmenliği bilim dalındaki 2 tez 'Eğitim Teknolojisi', Fen Bilgisi Öğretmenliği bilim dalındaki 1 tez ise 'Rehberlik' konularında yapılmıştır.

- Sınıf Öğretmenliği bilim dalında yapılmış olan tezlerin konuları ise 8 farklı başlık altında gruplandırılabilmektedir. Buna göre tezlerin 9 tanesi 'Öğretim Programı', 15 tanesi 'Öğretim Yöntemleri', 2 tanesi 'Okul-Aile', 1 tanesi 'Eğitim Teknolojisi', 1 tanesi 'Özel Eğitim', 10 tanesi 'Yönetim-Sınıf Yönetimi', 10 tanesi 'Rehberlik' ve 1 tanesi 'Ölçme-Değerlendirme' konularında yapılmıştır. Sınıf Öğretmenliği bilim dalında yapılmış olan tezler 8 farklı konu başlığı altında toplansa da, toplam 49 tezin 24'ü, yaklaşık yarısı yine 'Öğretim Programı' ve 'Öğretim Yöntemleri' konularındadır. Diğer üç bilim dalının tezlerinden farklı olarak 10 tez 'Yönetim-Sınıf Yönetimi', 10 tez ise 'Rehberlik' konularındadır.
- Bu sonuçlardan da görüldüğü gibi 4 bilim dalında yaptırılan tezler ağırlıklı olarak Öğretim Programı, Öğretim Yöntemleri ve Öğrenme Modeli konularındadır. Bu durum tezlerin birbirinin tekrarı olabileceğini düşündürmektedir. Tezlerin farklı konu alanlarında da yapılması sağlanmalıdır. Ayrıca nitel çalışmalara da ağırlık verilmelidir.

KAYNAKÇA

Çakar, Ö. (1997). Fen bilimleri alanında bilim adamı yetiştirme. *Bilim Adamı Yetiştirme-Lisansüstü Eğitim.* Ankara: TÜBA Bilimsel Toplantı Serisi, 7.

Karakütük, K. (2002). *Öğretim üyesi ve bilim insanı yetiştirme lisansüstü öğretimin planlanması* (2. baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.

Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği. (1982). Resmi Gazete 17830,madde 2.

Tosun, İ. (1997). Açılış konuşması. *Bilim adamı yetiştirme: Lisansüstü eğitim.* Ankara: TÜBA Bilimsel Toplantı Serisi, 7.